

**Araştırma Makalesi/Research Article**

**Anadolu’da Bir Çepni Merkezi: 13-16. Yüzyıllarda Sinop ve Çevresinde Çepniler**

**Kamil Yavuz\***

(ORCID: 0000-0001-5607-0137)

**Makale Gönderim Tarihi**  
07.08.2022

**Makale Kabul Tarihi**  
17.08.2022

**Atıf Bilgisi/Reference Information**

**Chicago:** Yavuz, K., “Anadolu’da Bir Çepni Merkezi: 13-16. Yüzyıllarda Sinop ve Çevresinde Çepniler”, *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7/2 (Eylül 2022): 1090-1109.

**APA:** Yavuz, K. (2022). Anadolu’da Bir Çepni Merkezi: 13-16. Yüzyıllarda Sinop ve Çevresinde Çepniler. *Vakanüvis-Uluslararası Tarih Araştırmaları Dergisi*, 7 (2), 1090-1109.

**Öz**

Anadolu’nun Türkleşmesi genel itibarıyla doğu-batı eksenli bir ilerleme çizgisine sahip olsa da Karadeniz’in Türkleşmesi söz konusu olduğunda bu ilerleme çizgisi geçerli değildir. Karadeniz’in Türkleşmesi Orta Anadolu’ya ulaşan Oğuz-Türkmen kitlelerinin Karadeniz kıyı hattına ilerlemesi sonucunda vadi boylarında müstahkem mevkilere kaleler ve savunma hatları inşa etmeleriyle Trabzon Rum İmparatorluğu’na karşı mevziler kazanmasıyla başlamıştır. Trabzon Rum İmparatorluğu’na karşı gaza alanı haline gelen Orta ve Doğu Karadeniz’de gazanın bayraktarlığını Oğuz/Türkmen grupları arasında ön plana çıkan Çepniler yapmıştır. Daha XIII. yüzyılın ortasından itibaren Orta Karadeniz’in önemli liman kentlerinden biri olan Sinop’a doğru hareket eden Çepniler, burayı Karadeniz savunma hattının merkezi müstahkemi ve ana askeri

---

\* Arş. Gör., Ordu Üniversitesi, Fen-Edebiyat Fakültesi, Tarih Bölümü, Türkiye, kamilyavuz\_Turkey@hotmail.com.

Res. Assist., Ordu University, Faculty of Arts and Sciences, Department of History, Türkiye.

üslerinden birine dönüştürmüşlerdir. Böylece Trabzon Rum Devleti'ne karşı tazyiki arttırarak onlarla uzun soluklu bir mücadeleye girişmişlerdir. Zamanla bir kısmı Sarı Saltuk'la birlikte Kırım'a bir kısmı ise Trabzon Rum Devleti'nin sınırlarının doğuya çekilmesiyle Ordu-Giresun hattına göçtü. Buna rağmen Sinop ve havalisindeki Çepni varlığının gücü XV-XVI. yüzyılda da devam etmiştir. Bölgeye ait Osmanlı tahrir kayıtları bölgedeki Çepni varlığını güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır. Bu çalışmada Çepnilerin Sinop merkezli gaza faaliyeti kısaca ele alınacak olup temelde Osmanlı tahrir defterlerindeki bilgilerden hareketle Sinop ve havalisinin Türkleşme sürecinde Çepnilerin rolü ele alınacaktır.

**Anahtar Kelimeler:** Çepniler, Sinop, Doğu Karadeniz, Türkmenler, Trabzon Rum Devleti

### **A Chepni Center in Anatolia: Chepnis in Sinop and its Environs in the 13<sup>th</sup>-16<sup>th</sup> Centuries**

#### **Abstract**

The Turkification of Anatolia generally had an east-west axis of progress, but this line of progress was not valid in the Turkification of the Black Sea. The Turkification of the Black Sea began with the Oghuz-Turkmen masses reaching Central Anatolia, advancing to the Black Sea coastline, and gaining positions against the Greek Empire of Trabzon by building castles and defense lines in fortified positions along the valleys. In the Central and Eastern Black Sea Region, which became a field of war against the Trabzon Greek Empire, the flag bearer of the gaza was the Chepni, who came to the forefront among the Oghuz/Turkmen groups. Moving towards Sinop, one of the important port cities of the Central Black Sea, from the middle of the thirteenth century, the Chepnis transformed this place into one of the central fortified and main military bases of the Black Sea defense line. In this way, they increased the pressure against the Greek State of Trabzon and engaged in a long-term struggle with them. Over time, some migrated to the Crimea with Sarı Saltuk, and some migrated to the Ordu-Giresun line after the borders of the Trabzon Greek State were withdrawn to the east. Despite this, the power of the Chepni presence in Sinop and its surroundings continued in the fifteenth and sixteenth centuries. Ottoman tahrir records strongly reveal the existence of Chepni in the region. In this study, the Sinop-centered gaza activity of the Chepni will be briefly discussed, and the role of the Chepni in the Turkification process of Sinop and its environs will be evaluated based on the information in the Ottoman cadastral registers.

**Keywords:** Chepni, Sinop, Eastern Black Sea Region, Turkman, Empire of Trebizond

## Giriş

Anadolu'ya Türkmen akınları 1018 tarihinde Çağrı Bey'in önderliğinde gerçekleşen keşif seferleriyle başlatılabilir. Bu seferler kuzey ve güney hattı olmak üzere iki koldan gerçekleşti. Oğuzlar keşif seferi sırasında sınır hattındaki Bizans kuvvetlerini bir hayli yıpratırken Anadolu hakkında da ilk defa detaylı bilgiler elde ettiler<sup>1</sup>. Bu akınlar 1071'deki Malazgirt Savaşı'yla kesin sonuca ulaşarak, Anadolu toprakları Türkmen kitlelerinin yerleşimine açıldı<sup>2</sup>. Bunun üzerine Selçuklu Devleti İran-Irak coğrafyasındaki Türkmenleri Anadolu'ya doğru sevk etmeye başladı<sup>3</sup>. Anadolu'ya yönelen Oğuzlar grupları içerisinde Oğuz boy teşkilatına dahil ve İran sınır hattına yakın bölgelerde yaşayan Çepni kitleleri de vardı. Uzun süreli ve mütemadi çatışmalar nedeniyle büyük ölçüde tenhalaşan Anadolu'nun doğu bölgesindeki yaylaklar ve kışlaklar, kısa sürede Oğuz boylarının yurtları haline geldi. 1080 yılına kadar Türkmen kitleleri Rum nüfusun yoğun olduğu şehir merkezlerini ele geçirerek sadece kırsal bölgelerin değil şehirlerin de Türkleşme sürecini başlattı<sup>4</sup>. Büyük Selçuklu Devleti'nin uyguladığı iktâ sistemine dayanan fetih ve iskân siyaseti Oğuz kitlelerinin Malazgirt Zaferi'nden 10 yıl sonra Marmara kıyılarına ulaşmasını ve Batı Anadolu'nun gaza bölgesine dönüşmesini sağladı<sup>5</sup>.

Türkmenlerin büyük kitleler halinde ikinci kez Anadolu'ya gelişi 1220'lerde başlayan Moğol istilası sırasında oldu. 1223'te Maverâünnehir-Horasan coğrafyasını idaresi altında tutan Harzemşahların Moğol ordusu karşısında dirayet gösteremeyerek tamamen dağılması, bu coğrafyadaki konar-göçer unsurlar kadar şehirli Türk kitlelerini de tehlikeye düşürmüştü. Moğol ordusu ve yerleşik nüfus

<sup>1</sup> Faruk Sümer, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilatı- Destanları*, Ankara 1972, s. XIII, 102.

<sup>2</sup> Salim Koca, "Diyâr-ı Rûm"un (Roma Ülkesi=Anadolu) "Türkiye" Hâline Gelmesinde Türk Kültürünün Rolü", *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 23, (2008), s. 7-8.

<sup>3</sup> Carter Vaughn Findley, *The Turks in World History*, Oxford 2005, s. 14-15.

<sup>4</sup> Jean Paul Roux, *Türklerin Tarihi Pasifik'ten Akdeniz'e 2000 Yılı*, çev. Aykut Kazancıgil-Lale Arslan Özcan, İstanbul 2008, s. 241.

<sup>5</sup> Claude Cahen, *Türklerin Anadolu'ya İlk Girişleri (XI. Yüzyılın İkinci Yarısı)*, çev. Yaşar Yücel-Bahaddin Yediyıldız, Ankara 1988, s. 56-68.

arasında herhangi bir güvenlik önlemi kalmadığı için,<sup>6</sup> Moğolların ilk saldırı merkezinde yer alan kalabalık Oğuz/Türkmen kitleleri güvenlik arayışı ile nispeten istikrarlı bir devlet yapısına ve coğrafi bakımdan da konar-göçer hayata müsait olan Anadolu'ya doğru harekete geçti. Moğolların tetiklediği bu ikinci göç dalgası sonucunda kalabalık Oğuz kitlelerinin Anadolu'ya yerleşmesi XIII. yüzyıldan itibaren burasının Türkiye ismini almasını sağladı<sup>7</sup>. İlk Moğol akınları döneminde Doğu ve Kuzey Anadolu coğrafyasında toparlanan Türkmen grupları, Moğol tehlikesinin 1240'larda bu bölgeye ulaşması üzerine Moğol etkisinin daha az hissedildiği Anadolu'nun batı ve kuzey kesimlerine yığıldı. Böylece Batı Anadolu ve Karadeniz bölgesinde Türkmen nüfusu arttı<sup>8</sup>. Öte yandan Uçlar doğası itibarıyla her türlü merkezi otoritenin tesirinden uzak olup savaşçı ve ganimet peşinde hareketli grupların hayat tarzına oldukça uygundu. Uçlara yığılan Türkmenler Batı Anadolu'da Bizans'a, Orta ve Doğu Karadeniz'de ise Trabzon Rum İmparatorluğu'na karşı gaza siyasetini takip ederek nüfuz ve etkinliklerini genişletti. Nitekim Trabzon Rum İmparatorluğu'na karşı gaza siyasetinin öncüleri olan Çepniler Rize'den Bolu'ya kadar Doğu ve Batı Karadeniz'de bir yay üzerinde kalabalık olarak görülmeye başladı.

XIII. yüzyılın başlarında Trabzon merkezli kurulan Trabzon Rum İmparatorluğu bu coğrafyaya doğudan gelen akınlara karşı bir set oluşturmuştur. Bu nedenle bölgenin Türkleşmesi Anadolu'daki diğer yerlere nazaran hem daha geç tarihte gerçekleşmiş hem de Türkleşme batıdan doğuya doğru bir seyir izlemiştir. Türkmenler Doğu Karadeniz Bölgesi'nin iskanı sırasında genel hatlarıyla Kura Irmağı'ndan, Çoruh, Kelkit ve Yukarı Kızılırmak vadilerine doğru bir güzergâh izlemişlerdir. Bununla birlikte Çoruh Nehri ile Bolaman Çayı'nın aktığı vadileri takip ederek sahillere ulaşmışlardır<sup>9</sup>. Doğu Karadeniz Bölgesi'nde alışılmışın dışında bir fetih politikası izlendiğinden, Trabzon Rum İmparatorluğu

<sup>6</sup> Salim Koca, "Türkiye Selçuklu Tarihinin Akışını Değiştiren ve Anadolu'nun Kaderini Belirleyen Savaş: Köseadağ Bozgunu", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 35, (2015), s. 40.

<sup>7</sup> Şakir Turan, *XIII. Yüzyılda Orta ve Doğu Anadolu'dan Batı Anadolu'ya Göçler*, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2009, s. 30.

<sup>8</sup> İbrahim Telliöğlü, "Moğol Hakimiyet Döneminde Doğu Karadeniz", *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 19, (2006), s. 23.

<sup>9</sup> Mükrimin Halil Yinanç, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, C. I, haz. Refet Yinanç, Ankara 2009, s. 143.

sınırında bulunan Çepnilerin bölgede teşekkül ettirdiği siyasi birimlerden Hacıemiroğulları/Bayram Beyliği, Osmanlı Devleti tarafından egemenliklerine son verilene kadar bir uç beyliği olma hüviyetini sürdürmüştür. Hacıemiroğulları Beyliği etrafında kümelenen ve yerleşim sahası Sinop'tan Giresun'un iç kesimlerine kadar uzanan Türkmen kitleleri arasında da çoğunluk Oğuzların Çepni boyundaydı. Hem beyliğin kurucularının Çepni mensubiyeti hem de bütün bölgenin Osmanlı Devleti hakimiyetine girdiği XV. yüzyılda hazırlanan tahrir defterindeki Çepnilerle ilintili boy isimli yer adlarının fazlalığı bu iddiayı desteklemektedir. Bu cümleden olarak daha XIV. yüzyılda bölgede kalabalık ve güçlü bir Türkmen kitlesinin varlığı ve Çepnilerin bunlar arasında öne çıkan baskın unsur olduğu iddia edilebilir<sup>10</sup>.

### **Bir Askerî Çepni Üssü: Sinop**

Malazgirt Zaferi'nden sonra kurulan ilk Anadolu Beyliklerinden Danişmendlilerin içerisinde etkin bir şekilde faaliyet gösteren Çepniler, ilk olarak Orta Anadolu'nun Türk iskanına açılma sürecini etkilemişlerdir. Danişmend Beyliğinin II. Kılıçaslan tarafından ortadan kaldırılması sonrasında Anadolu'da tabi oldukları ilk merkezi siyasal otoritelerini kaybeden Çepniler Selçuklu idaresi altındaki Orta Anadolu ve Selçuklu emirlerinin kontrolü altındaki Batı Anadolu uç bölgesinin dışında kalarak yönlerini Anadolu'nun kuzeyine çevirmişlerdir. Böylece 1204'te Sinop'tan Trabzon'a kadar egemenlik kuran Trabzon Rum İmparatorluğu'nun yönetim sahasını yeni gaza ve iskân bölgesi olarak belirlemişlerdir. XIII. yüzyılın ilk çeyreğinde Sinop'a yerleşen Çepniler, burayı Karadeniz ucunun askeri merkezi haline getirdiler. Karadeniz sahil kesiminin Türkleşme tarihinde de Sinop'un ele geçirilmesi merkezi ve kritik bir rol oynamıştır<sup>11</sup>. Bu dönemde Türkmenlerin Sinop şehrini de ele geçirmesiyle birlikte Trabzon Rum İmparatorluğu'nun batıyla olan bağlantısının zorlaştığı söylenebilir. Nitekim bu sıralarda kalabalık bir Türkmen kitlesi Giresun'un batı kısımları ile Chalybia arasında

<sup>10</sup> Detaylı bilgi için bölgenin Osmanlı hakimiyetine girişinden sonra hazırlanan tahrir defterlerine bakılabilir. Bkz. *Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları I (1455 Tarihli Tahrir Defteri)*, haz. Bahaeddin Yediyıldız-Ünal Üstün, Ankara 1992.

<sup>11</sup> George Finlay, *History of the Byzantine and Greek Empires II*, London 1854, s. 26.

görülmektedir<sup>12</sup>. Çepnilerin Sinop ve çevresine yoğun yerleşiminde bir diğer ön plana çıkan husus da 1240 yılında Selçuklu otoritesine karşı meydana gelen Babaî İsyanı'dır.<sup>13</sup> İsyanın Selçuklular tarafından bastırılmasından sonra Babaî İsyanı içinde yer alan ve Selçuklu ordusuyla çarpışan Çepniler, Selçuklu takibatından kurtulmak amacıyla Karadeniz'in Sinop ve Giresun arasında bulunan dağlık bölgelere çekilmişlerdir. Doğrudan Türkiye Selçuklu idaresi altında olmayan bu coğrafya bir yandan merkezi otoritenin ve Moğolların kontrolünün dışında kalırken bir taraftan da Trabzon Rum İmparatorluğu ile gaza alanı haline gelmiştir<sup>14</sup>. Bu bağlamda bölgedeki Çepni nüfusunun zamanla artma sebeplerinden biri de Anadolu'da yoğun bir şekilde hissedilen Moğol baskısıdır. Moğollardan uzaklaşmak isteyen Türkmenler kuzeyde ve güneyde Karadeniz ve Akdeniz'in dağlık ve kıyı kesimleriyle Memluk ve Bizans gibi devletlerin sınırlarına yığılmışlardır<sup>15</sup>. Faruk Sümer'e göre de Moğol ve Türkiye Selçuklu merkezi idaresinin baskısı neticesinde kalabalık bir sayıda Çepni Sinop ve civarına göç ederek burada yerleşmiştir<sup>16</sup>. Coğrafyacı İbn Said'in 13. yüzyılın ikinci yarısında Kastamonu ve civarında 100.000 çadır göçebe halkın yaşadığını belirtmesi,<sup>17</sup> bölgedeki nüfus yoğunluğuna işaret eder.<sup>18</sup>

Bölge Moğol tehlikesinden bir müddet uzak kalmış olsa da Moğolların baskısı Karadeniz Bölgesi'ne de ulaşmıştır. Sinop ve çevresini kısa bir sürede işgal eden Moğollar şehrin idaresini 1254'te Trabzon Rum İmparatorluğu'na devretmiştir. Bunun üzerine Çepnilerin de dahil olduğu Türkmen koalisyonu<sup>19</sup> Muînüddin Süleyman Pervane etrafında toplanarak 1266 yılında Sinop'u geri almıştır. Şehrin tekrar Türk hakimiyetine girişiyle bölgede Pervaneoğulları dönemini başlamıştır<sup>20</sup>.

<sup>12</sup> Anthony Bryer, "Greeks and Türkmens: The Pontic Exception", *Dumbarton Oaks Papers*, 29, (1975), s. 126.

<sup>13</sup> Detaylı bilgi için bkz. Ahmet Yaşar Ocak, *Babailer İsyanı*, İstanbul 2000.

<sup>14</sup> <sup>14</sup> Detaylı bilgi için bkz. Mahmut Goloğlu, *Trabzon Tarihi*, Trabzon 2000, s. 17-18.

<sup>15</sup> İbrahim Telliöğlü, *Osmanlı Hakimiyetine Kadar Doğu Karadeniz'de Türker*, Ankara 2020, s. 100-102.

<sup>16</sup> Faruk Sümer, "Anadolu'da Moğollar", *Selçuklu Araştırma Dergisi*, 1/1, (1969), s. 46.

<sup>17</sup> Osman Turan, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*, İstanbul 1997, s. 303-304.

<sup>18</sup> Zeki Velidi Togan, *Umumî Türk Tarihine Giriş*, C. I, İstanbul 1981, s. 257.

<sup>19</sup> Sergey Pavloviç Karpov, *Trabzon İmparatorluğu Tarihi*, çev. Enver Uzun, Trabzon 2019, s. 602.

<sup>20</sup> Feridun M. Emecen, *Karadeniz Kıyı Kent Tarihi*, İstanbul 2020, s. 83-84.

Pervane'nin Sinop'u fethine destek olan Çepniler kendi beylerinin idaresi altında Trabzon Rum İmparatorluğu sahasında askeri faaliyetini sıklaştırmıştır<sup>21</sup>. Nitekim dönemin kaynakları bu tarihlerde Çepnilerin Orta ve Doğu Karadeniz limanlarına baskınları hakkında bilgiler verir<sup>22</sup>. Muînüddin Süleyman Pervane'nin hem Karadeniz'deki hakimiyetini tahkim etmek hem de Anadolu'daki Moğol baskısını izale etmek için Memluk Sultanı Baybars'a ittifak teklif etmesi üzerine Kayseri içlerine kadar ilerleyen Memluk ordusu Muînüddin Süleyman'dan destek göremeyince ülkesine dönmüştür. Bu durumu fırsat bilen Trabzon Rum İmparatorluğu kuvvetleri ise şehri tekrar ele geçirmek ve bölgedeki Türkmen nüfusunu iç bölgelere sürmek için Sinop üzerine kara ve denizden taarruza geçmiştir. Ancak şehirdeki Çepnilerin direnişi üzerine kuşatma başarısızlıkla sonuçlanmış, donanma Trabzon limanına çekilmek zorunda kalmıştır<sup>23</sup>.

Trabzon Rum İmparatorluğu, batı sınırında sürekli çatışma ortamı yaratan Çepni grupların baskısından kurtulmak için bunların askeri ve siyasi merkezi Sinop'u ilk hedef olarak belirlemiştir. Bu amaç doğrultusunda Anadolu'daki herhangi bir karışıklığı, savaşı ve otorite boşluğunu fırsat görerek Sinop üzerine ağırlıklı olarak denizden kuşatma stratejisi izlemişlerdir. İmparatorluk, Sinop'un düşüşünden sonra iâşe ve harekât merkezi elinden alınan Çepnilerin ve Türkmenlerin bölgede tutunamayacaklarını ön görmekteydi. Bu çerçevede Çepnilerin ve Karadeniz'deki diğer Oğuz/Türkmen boylarının Osmanlı Devleti'nin nihai fethine kadar sürekli gaza ve mücadele içerisinde oldukları söylenebilir. 1276-1277 yılında yeniden tehlike altına düşen Sinop'ta Çepnilerin etkin olduğu görülmektedir. 1276'da Karamanlı Mehmed Bey, Konya üzerine yürüdüğünde savaş ortamını değerlendirmek isteyen Trabzon Rum İmparatorluğu, askeri güçlerin yardıma gelme ihtimalinin düşük olduğu bu ortamda Sinop'u denizden kuşatmıştır. Trabzon Rum İmparatorluğu'nun 1277 saldırısı bir kez daha Çepnilerin mukavemetiyle püskürtülmüştür<sup>24</sup>. İbn Bibi Çepnilerin bu başarısından

<sup>21</sup> Sergey Pavloviç Karpov, *a.g.e.*, s. 602

<sup>22</sup> Kerîmüddin Mahmud-i Aksarayî, *Müsameretü'l-Ahbâr*, çev. Mürsel Öztürk, Ankara 2000, s. 63.

<sup>23</sup> Faruk Sümer, *Çepniler*, İstanbul 1992, s. 12-13; Sergey Pavloviç Karpov, *a.g.e.*, s. 602.

<sup>24</sup> İbn Bîbî, *Selçuknâme*, çev. Mükrimin Halil Yinanç, haz. Rafet Yinanç- Ömer Özkan, İstanbul 2010, s. 252.

şu şekilde bahseder: *Canik hükümdarı asker ve cephane dolu kadırgalarla Sinop'a saldırmak için geldi. Çepni Türkleri ile o diyarı korumak için görevlendirilmiş olan komutanlar onlara karşı koyarak, onları ateş ve su arasında sıkıştırıp canlarına ve evlerine darbe indirdiler. Her tarafı yerle bir ettiler*<sup>25</sup>. Çepnilerin de yoğun olarak destek verdiği Türkmen ittifakının Trabzon-Rum imparatorluğu donanmasını mağlup etmesi onların bölgede kalabalık ve teşkilatlı bir halde Sinop çevresinde yaşadıklarını gösterdiği gibi ayrıca deniz savaşlarına girecek kadar da mahir denizciler olduklarını gösterir.<sup>26</sup> Öte yandan coğrafi hakimiyetleri, denizcilikteki maharetleri onların bölgeye gelişini XII. yüzyılın sonlarına kadar götürülebileceği iddialarını kuvvetlendirir<sup>27</sup>. Buna karşılık İbn Bîbî'de geçen "dermiyan-ı ab u ateş" ifadesinin hatalı tercüme edilmesinden dolayı bu yorumun abartılı olduğu iddiaları varsa da<sup>28</sup> XIII. yüzyılın ilk çeyreğinde Sinop'a yerleşen Çepnilerin kısa sürede burasını Karadeniz ucunun askeri merkezi haline getirdikleri gerçeğini değiştirmez<sup>29</sup>.

1277'den sonra Trabzon Rum İmparatorluğu'nun Sinop'a kapsamlı bir saldırısının olmaması, bölgedeki Çepnilere dair bilgilerin de kesilmesine sebep olmuştur. Buna karşılık Orta ve Doğu Karadeniz'de Çepnilere dair bilgilerin artması Çepnilerin önemli bir kısmının bölgeden ayrılarak doğuya doğru hareket ettikleri izlenimini vermektedir. İbrahim Telliöğlü da bu sıralarda kalabalık bir Çepni grubunun Sinop'tan doğuya doğru hareket ettiğinden bahseder. Çepnilerin bölgeden ayrılma sebepleri arasında gaza alanının Canik, Ordu, Giresun hattına genel bir ifade ile Doğu Karadeniz'e doğru kayması sayılabilir<sup>30</sup>. Zira bu mücadeleler sonucunda Trabzon Rum Devleti'nin hakimiyetindeki topraklardan bir kısmı Çepnilerin eline geçerken Ordu ve Giresun gibi Doğu Karadeniz bölgesi Çepni yurdu haline gelmiştir<sup>31</sup>. Osmanlı

<sup>25</sup> İbn Bîbî, *Anadolu Selçuki Devleti Tarihi*, çev. M. Nuri Gençosman, Ankara 1941, s. 300.

<sup>26</sup> Andrew Peacock, "Sinop: A Frontier City in Seljuq and Mongol Anatolia", *Ancient Civilizations from Scythia to Siberia*, 16, (2010), s. 114.

<sup>27</sup> Faruk Sümer, *Çepniler*, s. 13.

<sup>28</sup> Bahaddin Yediöldüz, *Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu Tarihinden İzler*, Ordu 2019, s. 49.

<sup>29</sup> George Finlay, *a.g.e.*, s. 26.

<sup>30</sup> İbrahim Telliöğlü, "Moğol Hâkimiyeti Döneminde Doğu Karadeniz Bölgesi", s. 24.

<sup>31</sup> Melek Öksüz, "Kuruluşundan 19. Yüzyıla Kadar Trabzon Tarihine Kısa Bir Bakış", *Karadeniz Araştırmaları*, 5, (2005), s. 22.



döneminde düzenlenen tahrir defterlerinde rastlanan *Çepni yurdu*<sup>32</sup> ifadeleri de bu günlerin hatırası olmalıdır. Çepniler bölgede yoğun bir faaliyet göstererek Trabzon Rum İmparatorluğu'nun Giresun'a kadar çekilmesini sağlamıştır. Nitekim XIII. yüzyılın sonunda Harşit Vadisi bir nevi Çepni yurdu haline gelmiştir<sup>33</sup>. Tarihsel veriler sınırlı olmakla birlikte doğuya doğru kitlesel Çepni hareketinden yola çıkarak, bunların Trabzon Rum İmparatorluğu üzerindeki baskılarını sıklaştırdıklarına yönelik bilgiler mevcuttur. 1319'da Trabzon'da Türkmenlerin saldırısı sonucu büyük bir yangın çıktığını kaydeden Trabzon Rum İmparatorluğu tarihçisi Panaret, Türkmenlerin Sinop'tan hareket ettiğini ve Trabzon'a kadar ilerlediğini belirtir<sup>34</sup>. Genel bağlamı içinde değerlendirildiğinde Sinop'tan gelip Trabzon'da yangın çıkaranların Çepniler olması kuvvetle muhtemeldir. Öte yandan Çepnilerin 13. yüzyılın sonunda Doğu Karadeniz'e doğru Sinop üzerinden yayıldıkları ve Ordu-Sinop arasında kurdukları siyasi teşekküllerle de sahil kesiminin Türkleşmesini hızlandırdıkları söylenebilir<sup>35</sup>.

İbn Bîbî ve diğer kaynakların Çepnilerin bölgede yoğun olduğuna dair verdiği bilgiler Osmanlı dönemi tahrir defterlerinden de desteklenir. Bölgenin Osmanlı hakimiyetine geçmesiyle birlikte teşekkül eden idari yapılanmasında görülen Vilayet-i Çepni ve Divan-ı Çepni gibi idari isimlendirmeler bölgedeki Çepni varlığını güçlü bir şekilde ortaya koymaktadır. Nitekim Vilayet-i Çepni genel hatlarıyla Kürtün nahiyesi ile Giresun kazasına içine alan bir idari bölge olup<sup>36</sup> Çepni vilayetinin merkezi "Nefs-i Kal'a-i Giresun" olarak kaydedilen Giresun kalesi ve etrafıdır<sup>37</sup>. Bunun dışında Çorum ve Bolu sancakların Divan-ı Çepni adını taşıyan idari birimler karşımıza çıkar. Genellikle Ordu, Sinop, Çorum, Bolu ve Kocaeli gibi sancaklarda rastlanan "divan" tabiri hususunda

<sup>32</sup> BOA TD, nr. 13, s. 261-262

<sup>33</sup> İbrahim Tellioglu, "Selçuklulardan Osmanlılara Trabzon", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 72, (2018), s. 375-376.

<sup>34</sup> A. Hahanov, *Panaret'in Trabzon Tarihi*, çev. Enver Uzun, Trabzon 2004, s. 67.

<sup>35</sup> Michael E. Meeker, *İmparatorluktan Gelen Bir Ulus Türk Modernitesi ve Doğu Karadeniz'de Osmanlı Mirası*, çev. Tutku Vardağlı, İstanbul 2002, s. 100.

<sup>36</sup> Hanefi Bostan, XV-XVI. Asırlarda Trabzon Sancağında Sosyal ve İktisadi Hayat, *Türk Tarih Kurumu*, Ankara 2002, a. 42-46.

<sup>37</sup> Hanefi Bostan, *a.g.e.*, s. 237.

tarihçiler ve coğrafyacılar arasında bazı tartışmalar mevcuttur<sup>38</sup>. Bahaddin Yediyıldız'a göre divan, köy ile kaza arasında bir idari birim olup mezra veya köy gibi küçük yerleşim yerlerinin biraz daha büyümesiyle divan adı altında toplanarak nahiyeleri meydana getirdiklerini iddia eder. Buradan da anlaşılacağı gibi *divan*, küçük yerleşim yerleri ile nahiyeler arasında bir konumu ifade eder.<sup>39</sup> Bu tanım ışığında Çorum sancağındaki Çepni divanına da 11 köy, Bolu sancağındaki Çepni divanında ise 8 çiftliğe rastlanmaktadır. Öte yandan XVI. Yüzyıl Anadolu coğrafyası incelendiğinde doğrudan Çepni divanı veya nahyesinin bulunduğu 3 idari sistemle karşılaşırız. Bunlar Bolu<sup>40</sup>-Çorum<sup>41</sup> ve Giresun/Çepni vilayetleridir<sup>42</sup>.

Ayrıca aynı bölgede mahalle, köy ve mezra gibi Çepni boy adlı yerleşim yerleriyle konar-göçer Çepni cemaatleri fazlaca tespit edilmektedir. Buna göre Kastamonu sancağının Aydos kazasında 5<sup>43</sup>, Devrekani kazasında 4<sup>44</sup>, Durağan ve Tosya kazalarında 2'şer<sup>45</sup>, Boyabat ve Küre kazalarında 1'er<sup>46</sup> olmak üzere 15 yer adı vardır. Çorum sancağının Osmancık kazasında 1 köyden başka ve 1 de Çepni cemaati mevcuttur.<sup>47</sup> Bolu sancağının merkez kazası Bolu'da 1,<sup>48</sup> Mudurnu kazasında 5<sup>49</sup>, Gerede kazasında 1 adet olmak üzere toplam 7 yer adı bulunmaktadır.<sup>50</sup> Amasya sancağının Ladik kazasında 3 yer adından başka<sup>51</sup> Gümüş kazasında 1 mahalle tespit edilmektedir.<sup>52</sup> Tokat

<sup>38</sup> Osman Gümüşçü- İlker Yiğit, "XVI. Yüzyılda Batı Karadeniz Bölümünde Divanlar", *Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu*, 2011, s. 389

<sup>39</sup> Bahaddin Yediyıldız, *Ordu Tarihinden İzler*, s. 65-66; Cengiz Orhonlu, "Divan: A Historical Term in The Settlement Geography of Turkey", *Disputationes Ad:Montium Vocabula*, VIII/4, (1969), s. 89-93.

<sup>40</sup> BOA TD, nr. 584, s. 34-35, 54, 67-68, 76, 80, 81, 82, 84.

<sup>41</sup> KKA TD, nr. 38, s. 95b-96b.

<sup>42</sup> BOA TD, nr. 52, s. 596-694.

<sup>43</sup> KKA TD, nr. 200, s. 234b-235a, 255b, 262a-262b, 239b.

<sup>44</sup> BOA TD, nr. 23M, s. 159-160, 181, 158, 233, 266.

<sup>45</sup> BOA TD, nr. 23M, s. 618, 632; KKA TD, nr. 81, s. 91b-92a, 98a.

<sup>46</sup> BOA TD, nr. 327, s. 213; BOA TD, nr. 438, s. 633.

<sup>47</sup> BOA TD, nr. 444, s. 73, 93; KKA TD, nr. 38, s. 95b-96b, 108a-110b.

<sup>48</sup> BOA TD, nr. 88, s. 16-17.

<sup>49</sup> BOA TD, nr. 5, s. 217, 236-237, 251.

<sup>50</sup> KKA TD, nr. 123, s. 147a.

<sup>51</sup> BOA TD, nr. 387, s. 368; BOA TD, nr. 776, s. 75.

<sup>52</sup> KKA TD, nr. 34, s. 23.

sancağının Zile kazasında 1<sup>53</sup>, Kilmigad, Tozanlu ve Gelmuğad nahiyelerinde 1'er<sup>54</sup> ve Karakuş nahiyesinde 1<sup>55</sup> tane olmak üzere Amasya ve Tokat sancaklarında toplam 9 Çepni boy adlı yerlere rastlanır. Bu şekilde bir idari yapılanmanın ortasında Sinop şehrinin olması bölgedeki Çepni varlığının önemini güçlü bir şekilde ortaya koyar.

## SONUÇ

Çepniler, diğer Oğuz boyları gibi Anadolu'ya geldikten sonra Anadolu'da kurulan beyliklerin teşekkülünde rol oynamıştır. İlk Türk beylikleri arasında geniş bir sahayı kontrol eden Danişmendli Beyliği'nin ana gövdesini oluşturan esas unsurlardan biri de Çepnilerdir. Orta ve Doğu Karadeniz'in Türk yerleşimine açılmasında Danişmenlilerin büyük etkisi olduğu şüphesizdir. Samsun hattını takiben Ünye ve devamında Bayburt coğrafyasına kadar Danişmendli yönetimi genişlemiştir. Ancak Danişmendli Beyliği'nin 1175'te Sultan II. Kılıçarslan tarafından doğrudan Selçuklu yönetimi altına alınmasından sonra dahi bölgedeki Türkmen yerleşimi tamamen dağılmamış Orta Karadeniz hattında Türkmenler bir başka ifadeyle bunların içinde kalabalık sayılarıyla dikkat çeken Çepniler tutunmayı başarmıştır. Orta Anadolu ve Karadeniz bölgesinin birçok yöresine dağılıp yurt tutan Çepniler, müstakil hareket ederek bölgedeki Türk varlığını kalıcı hale getirmiş ve gaza faaliyetini kendi beylerinin önderliğinde sürdürmüştür. Çepni müstakil fetih hareketinin ilk ve en mühim başarısı Orta Karadeniz'in önemli liman kenti ve kalesi Sinop'un fethi ve akabinde burasını Trabzon Rum İmparatorluğu'na karşı başarıyla müdafaalarıdır. 1266'da Tokat, Niksar ve Samsun'dan asker toplayarak Sinop'u fetheden Süleyman Pervane'nin askerlerinin çoğunluğu söz konusu bölgelerin ana askeri güçlerinden olan Çepnilerdir. Bundan başka Anadolu'daki otorite boşluğundan istifade ile 1277'de Sinop'u ele geçirmek isteyen Trabzon Rum İmparatorluğu'na karşı şehrin ana müdafileri yine Çepniler olmuştur. Hem karadan hem de denizden saldıran imparatorluk kuvvetlerine karşı Çepniler üstünlük sağlayarak kuvvetli bir mukavemet göstermiştir. Çepnilerin Sinop ve havalisindeki varlığının bir diğer güçlü delili XVI. yüzyılda Osmanlılar tarafından hazırlanan tahrir defterlerinde

<sup>53</sup> KKA TD, nr. 12, s. 107b.

<sup>54</sup> BOA TD, nr. 387, s. 445; BOA TD, nr. 387, s. 447; BOA TD, nr. 19, s. 104.

<sup>55</sup> KKA TD, nr. 10, s. 79b.

tespit edilen Çepni boy adlı yerleşim yerleriyle konar-göçer Çepni cemaatleridir. Sinop kazasının bağlı olduğu Kastamonu sancağı başta olmak üzere Bolu, Çorum, Amasya, Tokat ve Canik sancaklarında toplam 31 tane Çepni adını taşıyan yer adına rastlanır. Ayrıca 2 tane de Çepni cemaatine tesadüf edilir. Bütün bunlar Sinop ve havalisinin Çepnilerin yoğunlukla yerleştiği yerler olduğunu gösterir.

### **Kaynakça**

#### **Arşiv Belgeleri**

##### **Başkanlık Osmanlı Arşivi (BOA)**

Tapu Tahrir Defteri (BOA TD): 13, 23M, 19, 51, 54, 88, 327, 387, 438, 444, 776.

##### **Tapu ve Kadastro Genel Müdürlüğü, Kuyud-ı Kadime Arşivi (KKA)**

Tapu Tahrir Defteri (KKA TD): 10, 12, 34, 38, 81, 123, 176, 200.

#### **Yayımlanmış Vesikalar**

*Ordu Yöresi Tarihinin Kaynakları I (1455 Tarihli Tahrir Defteri)*, haz. Bahaeddin Yediyıldız- Ünal Üstün, Ankara 1992.

#### **Kitap ve Makaleler**

Bryer, Anthony, "Greeks and Türkmens: The Pontic Exception", *Dumbarton Oaks Papers*, 29, (1975).

Cahen, Claude, *Osmanlılardan Önce Anadolu*, İstanbul 2008.

Cahen, Claude, *Türklerin Anadolu'ya İlk Girişleri (XI. Yüzyılın İkinci Yarısı)*, çev. Yaşar Yücel-Bahaddin Yediyıldız, Ankara 1988.

Emecen, Feridun, *Karadeniz Kıyı Kent Tarihi*, İstanbul 2020.

Findley, Carter Vaughn, *The Turks in World History*, Oxford 2005.

Finlay, George, *History of the Byzantine and Greek Empires II*, London 1854.

Goloğlu, Mahmut, *Trabzon Tarihi*, Trabzon 2000.

Gümüşçü, Osman-YİĞİT, İlker, "XVI. Yüzyılda Batı Karadeniz Bölümünde Divanlar", *Kuzey Anadolu'da Beylikler Dönemi Sempozyumu, 3-8 Ekim 2011*, Çankırı 2012.

Hahanov A., *Panaret'in Trabzon Tarihi*, çev. Enver Uzun, Trabzon 2004.

İbn Bîbî, *Anadolu Selçukî Devleti Tarihi*, çev. M. Nuri Gençosman, Ankara 1941, s. 300.

İbn Bîbî, *Selçuknâme*, çev. Mükrimin Halil Yinanç, haz. Rafet Yinanç- Ömer Özkan, İstanbul 2010.

KARPOV, Sergey Pavloviç, *Trabzon İmparatorluğu Tarihi*, Trabzon 2019.

Kerîmüddin Mahmud-i Aksarayî, *Müsâmeretü'l-Ahbâr*, çev. M. Öztürk, Ankara 2000.

Koca, Salim, "Diyâr-ı Rûm"un (Roma Ülkesi=Anadolu) "Türkiye" Hâline Gelmesinde Türk Kültürünün Rolü, *Selçuk Üniversitesi Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 23, (2008), s. 1-53

Koca, Salim, "Türkiye Selçuklu Tarihinin Akışını Değiştiren ve Anadolu'nun Kaderini Belirleyen Savaş: Köseadağ Bozgunu", *Türkiyat Araştırmaları Dergisi*, 35/37, (2015), s. 35-84.

Köprülü, Mehmed Fuad, *Anadolu'da İslamiyet*, haz. Hasan Aksakal, İstanbul 2017.

Meeker, Michael E., *İmparatorluktan Gelen Bir Ulus Türk Modernitesi ve Doğu Karadeniz'de Osmanlı Mirası*, çev. Tutku Vardağlı, İstanbul Bilgi üniversitesi Yayınları, İstanbul 2002.

Ocak, Ahmet Yaşar, *Babailer İsyanı*, İstanbul 2000.

Orhonlu, Cengiz "Divan: A Historical Term in The Settlement Geography of Turkey", *Disputationes Ad:Montium Vocabula*, VIII/4, (1969), s. 89-93.

Öksüz, Melek, "Kuruluşundan 19. Yüzyıla Kadar Trabzon Tarihine Kısa Bir Bakış", *Karadeniz Araştırmaları*, 5, (2005), s. 11-25.

Peacock, Andrew, "Sinop: A Frontier City in Seljuq and Mongol Anatolia, Ancient Civilizations from Scythia to Siberia", 16, (2010), s. 103-124.

Roux, Jean Paul, *Türklerin Tarihi Pasifik'ten Akdeniz'e 2000 Yılı*, çev. Aykut Kazancıgil-Lale Arslan Özcan, İstanbul 2008.

Shpet, M., Keller, O., "Migration Processes In Asia Minor In The 1250's–1260's", *Electronic Collected Materials Of XII Junior Researchers Conference*, Belarusian State University, (2020). s. 166-168.

Sümer, Faruk, "Anadolu'da Moğollar", *Selçuklu Araştırma Dergisi*, 1/1, (1969), s. 2-147.

Sümer, Faruk, *Çepniler*, İstanbul 1992.

Sümer, Faruk, *Oğuzlar (Türkmenler) Tarihleri- Boy Teşkilatı- Destanları*, Ankara 1972.

Şahin, Halil İbrahim, *Çepniler Tarih İnanış ve Halkbilim*, Ankara 2013.

Tellioğlu, İbrahim, "Moğol Hâkimiyeti Döneminde Doğu Karadeniz Bölgesi", *Uluslararası Karadeniz İncelemeleri Dergisi*, 1, (2006), s. 19-28.

Tellioğlu, İbrahim, "Selçuklulardan Osmanlılara Trabzon", *The Journal of Academic Social Science Studies*, 72, (2018), s. 367-398.

Tellioğlu, İbrahim, *Osmanlı Hakimiyetine Kadar Doğu Karadeniz'de Türkler*, Ankara 2020.

Turan, Osman, *Selçuklular Tarihi ve Türk-İslam Medeniyeti*, İstanbul 1997.

Turan, Şakir, *XIII. Yüzyılda Orta ve Doğu Anadolu'dan Batı Anadolu'ya Göçler*, Basılmamış Doktora Tezi, Konya 2009.

Yediyıldız, Bahaddin, *Hacıemiroğulları Beyliği'nden Türkiye Cumhuriyeti'ne Ordu Tarihinden İzler*, Ordu 2019.

Yınanç, Mükribin Halil, *Türkiye Tarihi Selçuklular Devri*, C. I, haz. Refet Yınanç, Ankara 2009.

### Extended Abstract

The history of Turkification of Anatolia can be started with the expeditions led by Çağrı Bey in 1018. These preliminary expeditions took place in two branches, the northern and southern lines. By gaining detailed information about Anatolia, the Oghuzes greatly eroded the Byzantine forces on the border line. These raids reached a definitive conclusion with the Battle of Manzikert in 1071, and Anatolian lands were opened to the settlement of Turkmen masses. The Seljuk State started to send the Turkmens in the Iran-Iraq geography towards Anatolia. Among the Oghuzes who turned to Anatolia, Chepni masses, who were included in the Oghuz clan organization and settled in areas close to the Iranian border line, also took place on a large scale.

Firstly, the highlands and winter quarters, which were largely detached due to the long-term and continuous conflicts in the eastern region of Anatolia and where there was a vacuum of authority, soon became the homeland of the Oghuz tribes. Until 1080, the Turkmen masses seized the city centers where the Greek population was concentrated and started the process of Turkification not only of the rural areas but also of the cities. The conquest and settlement policy based on the iqta system implemented by the Great Seljuk State enabled the Oghuz masses to reach the shores of Marmara 10 years after the Manzikert Victory and transform Western Anatolia into a gaza region.

The second arrival of the Turkmen in large numbers to Anatolia was during the Mongol invasion that started in the 1220s. The complete disintegration of the Harzemshahs, who controlled Transoxiana-Khorasan geography in 1223, by failing to show their acumen against the Mongol army, endangered the urban Turkish masses as well as the nomadic elements in this geography. As there were no security measures between the Mongolian army and the settled population, the crowded Oghuz/Turkmen masses, who were in the first attack center of the Mongols, moved towards Anatolia, which was suitable for a relatively stable state structure and geographically nomadic life, in search of security. As a result of this second wave triggered by the Mongols, the settlement of crowded Oghuz masses in Anatolia enabled this place to take the name of Turkey from the 13th century. During the

first Mongol invasions, Turkmen groups gathered in the Eastern and Northern Anatolian geography, and after the Mongol threat reached this region in the 1240s, the Mongolian influence was less felt in the western and northern parts of Anatolia. Thus, the Turkmen population increased in Western Anatolia and the Black Sea region. By their nature, the extremes were far from the influence of any central authority and were quite suitable for the lifestyle of warriors and groups active in pursuit of booty. The Turkmens, who were stacked to the extremes, expanded their influence and activities by following the policy of gaza against Byzantium in Western and North Western Anatolia and against the Greek Empire of Trabzon in the Central and Eastern Black Sea Region. As a matter of fact, Chepnis are seen as a crowd on a parallel arc from Rize, the extreme point of the Eastern Black Sea, to Bolu, from the extreme points of the Western Black Sea.

Chepnis, like other Oghuz tribes, played a role in the formation of the first Turkish principalities after they came to Anatolia. One of the main elements that formed the body of the Danishmend Principality, which controlled a wide area among the first Turkish principalities, was the Chepni. There is no doubt that Danishmen had a great influence on the opening of the Middle and Eastern Black Sea Region to Turkish settlement. Following the Samsun line, the Danishmend administration expanded to Ünye and then to Bayburt. However, in 1175, Sultan II of the Danishmend Principality. Even after it was taken under direct Seljuk rule by Kılıçarslan, the Turkmen settlement in the region did not completely disintegrate, and the Turkmens, in other words, the Chepni, managed to hold on to the Central Black Sea line. The Chepnis, who dispersed and settled in many parts of the Central Anatolia and Black Sea region, acted independently and made the Turkish presence in the region permanent and continued the gaza activity under the command of their own chiefs. The first and most important success of the Chepni independent conquest operation was the conquest of Sinop, the important port city and castle of the Central Black Sea, and their successful defense against the Greek Empire of Trabzon. The majority of the soldiers of Süleyman Pervane, who conquered Sinop by gathering soldiers from Tokat, Niksar and Samsun in 1266, were Chepni, who were one of the main military forces of the regions in question. Moreover, the Chepni were the main defenders of the city against the Trabzon



Greek Empire, which wanted to seize Sinop in 1277 by taking advantage of the authority vacuum in Anatolia. Against the imperial forces attacking from both land and sea, the Chepni were superior and showed a strong resistance.

It is possible that the Turkification of the Central and Eastern Black Sea Region took place in three branches with the participation of Turkmen groups, as seen under the leadership of the Chepni. The first of these is with the incursions of Danishmend Turkmen from the valleys of the Bolaman Stream over Aybastı Persembe Plateau, the second with the expeditions to Trabzon on the coastline after the Sinop city came under Turkmen control, and the third with continuous raids and attacks towards the north-directed coasts over the Harşid and Kelkit valleys. There is a strong possibility that it will happen as a result. In this regard, Emecen states that the Turkmens in the region used the routes they followed in the fight against the Greek Empire of Trabzon, the high plateau areas and the valley roads leading down to the coast. In addition, this situation is one of the factors affecting the formation of today's Eastern Black Sea dispersed settlement. Another strong evidence of the existence of Chepni in Sinop and its surroundings is the XVI. It can also be identified in the Ottoman cadastral registers of the 19th century.

Since an unusual policy of conquest was followed in the Eastern Black Sea Region, Hacıemiroğulları/Bayram Principality, one of the political units formed in the region by the Chepni located on the border of the Trabzon Greek Empire, continued to be a border principality until its sovereignty was ended by the Ottoman Empire. Among the Turkoman masses clustered around the Hacıemiroğulları Principality and whose settlement area stretched from Sinop to the inner parts of Giresun, the majority of the Oghuz tribes were Chepni. Both the Chepni affiliation of the founders of the principality and the XV. The abundance of place and clan names related to Chepni in the cadastral register prepared in the 19th century supports this judgment. As from this sentence, more XIV. It can be argued that there was a large and powerful Turkmen mass in the region in the 19th century and the Chepni were the dominant factor among them.

In the settlement pattern (model) of the Oghuz-Turkmen mass in Anatolia, there is no regional dominance of the tribes, or in other words, the settlement of a tribe completely in a single region. Although it is possible to come across prominent tribes in some regions, the tribes spread dispersedly over the whole Anatolian geography. Smaller masses that broke away from the main body were present all over Anatolia. The settlement history and settlement order of the Chepni in Anatolia do not constitute an exception in this respect. They mostly settled in the Eastern Black Sea and Central Anatolia, but it is possible to come across the Chepni population and place names in every region from Aleppo to the Deliorman-Dobruca line.

Due to the fact that the resettlement of the Eastern Black Sea Region and the Turkization route was a natural obstacle to the Greek Empire of Trabzon, it took place in the west-east direction. Sinop played a central and critical role in the beginning of this process, more precisely, in the history of the Turkification of the Black Sea coastline. XIII. The Chepnis, who settled in Sinop in the first quarter of the century, made it the military center of the Black Sea tip. It should be said that the western connection of the Trabzon Greek Empire became more difficult with the Turkmens taking over the city of Sinop in this period. The Chepni population in and around Sinop increased considerably after the Babai rebellion, which took place in 1240 and destroyed Central Anatolia, was suppressed by the Seljuks. As a matter of fact, the Chepni, who took part in the Babai Revolt and fought with the Seljuk army, withdrew to both the coastal and high regions of the Black Sea between Sinop and Giresun in order to escape from the Seljuk pursuit after the suppression of the rebellion. In this geography, which was not directly under the Turkish Seljuk administration, the Chepnis continued to clash with the Trabzon Greek Empire on the one hand, and on the other hand, they were able to continue to practice their heterodoxy belief system by staying out of the pressure of the central authority and the Mongols.

It is determined by Çepni tribe settlements such as local neighborhoods, villages and hamlets and by nomadic Çepni communities. According to this, Kastamonu sanjak has 15 place names, 5 in Aydos, 4 in Devrekani, 2 in Durağan and Tosya, and 1 in Boyabat and Küre districts. In the Osmancık district of Çorum sanjak, there is one

more than one village and one Çepni community. There are 7 place names in total, 1 in Bolu, the central district of the Bolu sanjak, 5 in the Mudurnu district and 1 in the Gereede district. There are 3 places in Ladik district in Amasya sanjak and 1 neighborhood in Gümüş district. A total of 9 Chepni tribes are found in the sanjaks of Amasya and Tokat, 1 each in the Zile district of the Tokat sanjak, 1 each in the Kilmigad, Tozanlu and Gelmuğad sub-districts, and one each in the Karakuş sub-district. It will be well thought if it will be made in such a way that it has the Sinop appearance. On the other hand, there are Çepni divans in Bolu and Çorum sanjaks. XVI. When the Anatolian geography of the 19th century is examined, we directly encounter 3 administrative systems in which the Çepni divan or township is located. These are the provinces of Bolu-Kastamonu, Çorum and Giresun/Çepni. The fact that the city of Sinop is in the middle of such an administrative structure strongly reveals the importance of the Chepni presence in the region.

We come across two settlements called Çepni in the Durağan district of Kastamonu sanjak. In this accident, 3 soldiers were registered in the village, which we first identified in 1486-87, and 36 soldiers in another village. While the first mentioned Çepni village was not found in the following registers, 89 soldiers were recorded in the other Çepni village in 1560-61.

The information given by Ibn Bibi and other sources that Chepnis were intense in the region is also supported by the Ottoman period cadastral registers. The places named Çepni are scattered in many districts of Bolu, Kastamonu, Çorum, Amasya and Tokat sanjak in the Sinop hinterland. According to this, 5 villages in Aydos district of Kastamonu, 4 villages in Devrekani district, 2 each in Durağan and Tosya districts, 1 each in Boyabat and Küre districts, 1 village and 1 community in Osmancık district of Çorum sanjak, 1 village in central district of Bolu sanjak, 4 villages in Mudurnu district. and 1 hamlet, 1 village in Gereede township, 2 villages and 1 hamlet in Amasya's Ladik township and 1 neighborhood in Merzifon township, 4 villages and 1 hamlet in Tokat's Niksar township under Çepni Bey, 1 in Zile township, Kilmigad, Tozanlu and There are 1 hamlets in Gelmuğad sub-districts and 1 Çepni boy in Karakuş sub-districts. On the other hand, there are Çepni divans in Bolu and Çorum sanjaks. XVI. When the Anatolian geography of the 19th

century is examined, we directly encounter 3 administrative systems in which the Çepni divan or township is located. These are the provinces of Bolu-Kastamonu, Çorum and Giresun/Çepni. The fact that the city of Sinop is in the middle of such an administrative structure strongly reveals the importance of the Chepni presence in the region.

We come across two settlements called Çepni in the Durağan district of Kastamonu sanjak. In this accident, 3 soldiers were registered in the village, which we first identified in 1486-87, and 36 soldiers in another village. While the first mentioned Çepni village was not found in the following registers, 89 soldiers were recorded in the other Çepni village in 1560-61.